

Limba noastră UN TERMEN NOU: CAMPUS

La festivitatea care a avut loc cu prilejul începerii cursurilor la tînăra Universitate din Bacău dl. prefect, adresîndu-se studenților și cadrelor didactice, a făcut cunoscută hotărîrea Prefecturii de a se trece în curînd la construirea unui **campus universitar**. Cuvîntul **campus**, însoțit de adjectivul **universitar**, l-am auzit de multe ori în ultimul timp și e de presupus că va cunoaște o frecvență sporită, de aceea am considerat că sînt utile cîteva precizări în legătură cu originea și sensul acestui termen.

Campus e un americanism care a pătruns în limba noastră la o dată recentă: prima lucrare lexicografică în care a fost înregistrat este **Dicționar de neologisme** de Florin Marcu și Constant Maneca, ediția a III-a, București 1978. Cuvîntul american își are originea în lat. **campus**, care, moșenit, a devenit **cîmp** în română. Sensul lui **campus** este acesta: complex universitar amenajat în parc, în general în afara orașului propriu-zis,

cuprinzînd construcții și dotări pentru învățămînt și cercetare, locuințe pentru profesori și studenți, locuri de agrement etc. În al său **Dictionnaire des difficultés du français** (Paris 1978), Jean-Paul Colin, după ce remarcă faptul că „neologismul” **campus** a trecut prea ușor în franceză, forma și originea lui latină făcîndu-i pe mulți să uite că e vorba de un americanism, recomandă să se evite expresia **campus universitar**, deoarece e pleonastică, și să se zică, la alegere, **campus** sau **domeniu universitar**. Nu împărtășim întru totul această opinie. Punctul nostru de vedere se bazează pe considerațiile lui André Martinet despre redundanță, cuprinse în lucrarea **Langue et fonction**, Paris 1971, p. 195-196. În concepția marelui lingvist francez, redundanța, sau diversele ei forme, constituie o necesitate fundamentală a comunicării lingvistice. După Martinet, o eliminare totală a redundanței ar putea avea drept consecință

o serioasă augmentare a energiei cheltuite în vederea comunicării: e probabil mult mai ușor să se exprime de două ori aceeași idee (d. e. a **urca în sus, a coborî în jos**) decît să se alcătuiască enunțurile în așa fel, încît să se elimine cu desăvîrșire repetiția: fiind dependente de diferiți factori, mesaje vor fi mai mult sau mai puțin repetitive. Foarte frecvent contextele redundante facilitează învățarea unor cuvînte noi. Așa sînd lucrurile, credem că, alături de **campus**, s-ar putea accepta, cel puțin un timp, și sintagma **campus universitar**, în care adjectivul aduce un plus de informație. În definitiv, între **campusul universității din Orleães**, turnură considerată corectă într-un dicționar de mare prestigiu cum este **Le Petit Robert**, și **campusul universitar** nu există, după părerea noastră, nici o deosebire esențială...

Constantin COJOCARU

Cronica TV

CINEMA

Ziua în care s-a transmis filmul lui Ingmar Bergman „Atingere” a marcat o dată memorabilă în noua existență culturală a televiziunii. (Subliniez „culturală” pentru că a ignora această funcție fundamentală a micului ecran nu e posibil.) Atunci a fost înlăturat — sperăm — încă unul din handicapurile mortale din epoca de tristete a televiziunii cînd criteriul pentru ca un film să ajungă în program era maxima lui incompatibilitate cu arta cinematografică. A dispărut — sperăm, din nou — absolutizarea provenienței peliculelor programate numai — sau aproape numai — după condiția de a fi producții autohtone. Se știe că din acest punct de vedere televiziunea a contribuit, într-o mare măsură, la compromiterea caselor producătoare și la răspîndirea unei idiosincrazii incurabile față de filmul confecționat la Buftea... „Atingere” nu este cel mai reprezentativ film al lui Bergman (cînd vom putea vedea „Fanny și Alexander”?), dar selecționarea lui este semnificativă pentru o politică cinematografică care se întemeiază pe valorile recunoscute ale acestei arte. Au urmat, într-adevăr, cîteva filme de Bunuel și am văzut, pentru prima oară, creații de referință ale unor mari actori și regizori recitînd astfel un modest privilegiu de care am fost frustrați, ca de multe altele. Să trecem la acest activ și „Ultima împărăteasă”, replica chineză la filmul lui Bertolucci „Ultimul împărat”, răspuns ce ține, mai curînd, de modul specific de a înțelege istoria și personalitățile ei decît de subiectul propriu-zis...

Așteptăm ziua în care se va trece de la difuzarea de filme la cultura cinematografică, cînd telespectatorii vor fi raționali la fenomenul respectiv primînd, pe lîngă filmele programate, informații, comentarii și reportaje privind evenimentele din lumea fascinantă a cinematografiei. Așteptăm reportajele de la decernarea premiilor Oscar, de la Cannes, de la Venetia și Deauville (unde s-au încheiat recent festivalurile internaționale ale filmului). Programul susținut de d-l Eugen Atanasiu are, încă, o arie redusă de cuprindere. La „tele-cinematotecă”, unde ar fi loc și pentru realizarea unor proiecte educaționale, programările par întîmplătoare iar introducerea, didactice și adesea formale, nu-si ating scopul. La programul dedicat „filmului politic” nu au fost incluse tocmai acele filme care au făcut vilvă internațională prin impactul lor cu evenimentele secolului, de pildă „Holocaust”, „A doua zi după”, „Apocalipsul acum”: s-au preferat cîteva filme cu un ecou restrîns sau cu o rază de acțiune ambiguă, cum e filmul sovietic „S-a oprit un tren”, stare din care cei trei comentatori care s-au contrazis între ei n-au reușit, de fel, să-l scoată.

În fine, revirimentul cinematografic de pe micul ecran trebuie dus mai departe. Dacă el se va opri doar la programări, la retorică și la prefețe rigide, curînd vom descoperi că lucrurile au rămas, de fapt, pe loc, cu unele revizuri și adăugiri.

C. ISAC

Revista revistelor Din Basarabia

Schimbarea la față a Basarabiei a atras după sine și schimbarea peisajului ei revuistic. Atît sub aspect formal (cu trei numere în armă, revista **Orizont** și-a schimbat titlatura în **Columna**, iar numărul 9 al revistei **Nistru** a intrat sub rotativă cu denumirea de **Basarabia**), cît și al conținutului. Sigur, ultimul aspect necesită cîteva nuanțări. Asta deoarece publicistica literară nu poate face, în condițiile actuale, abstracție de realitățile de fapt ale republicii. Cu alte cuvinte, profilul revistelor nu este (nici n-ar avea cum să fie) preponderent literar, ci este o combinație între publicistica la zi și fenomenul artistic. În acest sens, revista **Literatura și arta** exemplifică, poate, cel mai bine afirmația noastră. În numărul 36, ca să dăm un singur exemplu, editorialul — **Schimbarea la față a miresei** — în care semnatarul Mircea Blajinu susține necesitatea înființării poliției moldovenești și raportul **Să ne apărăm demnitatea de neam** — prezentat de domnul Mircea Ion Snegur, președintele republicii, la sesiunea a II-a extraordinară a Sovietului Suprem al RSS Moldova fac casă bună cu rubrica **Laureați ai premiului Nobel** sau cu dezvăluirile senzaționale ale poetului Dumitru Mătcovschi referitoare la **accidentul** al cărui victimă a fost. Același lucru poate fi reperabil și în revista **Moldova** (nr. 9): interviului realizat cu domnul Constantin Obroc, prim-vicepreședinte al guvernului, despre „ne-cruțătoarele exigente ale realității” nu-i face rău vecinătatea cu studiul critic al lui Ion Ciocanu despre poetul Nicolae Esinencu. La fel cum revista **Nistru** (nr. 8) înseamnă în cuprinsul său poezii de Nichita Stănescu, Vasile Alecsandri, studiul Elvirei Sorohan — **Aleksandri și comedia** —, dar și referințele istorice cu privire la formarea RSS Moldovenești sau articolul **Scoala națională în contextul culturii naționale** al lui V. Pislaru.

Într-un cuvînt, revistele din Basarabia încearcă, și reușește în bună măsură, să contureze o imagine cît mai veridică a ceea ce este republica azi.

Iacob FLOREA

Noi și r-Estul Europei

(Urmare din pag. I)

opoziției în rîndurile scriitorilor contemporani este rezistența în lăuntru esteticului. În acest punct se află cheia fenomenului românesc, specificul lui — în jocul — deosebirea dintre dizidență și rezistență. După 1968 (v. „Manifestul celor două mii de cuvinte” semnat de o bună parte a scriitorilor din Cehoslovacia), în țările din Estul Europei începe să se dezvolte, oarecum mai clar decît în perioada anterioară, o literatură care se abate programatic de la cursul „gîndirii” oficiale, așadar dizidență (cercînd în „samizdat” — v. Soljenițin — pînă la ieșirea spre tiparnițele Vestului). Or, același an 1968, după manevra politică ceaușistă calculată, marchează o deschidere estetică neșperată în literatura română, entuziasmînd viclean scriitorii (Paul Goma și alții s-au înscris atunci în p.c.r.) și favorizînd ruptura dintre țara noastră și r-Estul Europei. A trebuit să treacă un deceniu pînă cînd scriitorii români s-au dezmeticit și asta numai după ce s-au simțit atacați în interiorul redutei lor estetice. Foarte puțini au reacționat fătîș (iarăși impulsionați de un factor exterior — „Charta 77”, tot cehoslovacă), mulți alții lăsîndu-se amăgiți mai departe de momeala tematică a „obsedantului deceniu”. Una peste alta, aceste confuzii au contribuit la creșterea decalajului față de celelalte țări dominate de comunism și la întîrzierea apariției dizidenței noastre, implicit a eseului politic.

Starea de lucruri actuală din gîndirea social-politică nu e străină de situația descrisă. Dezorientarea omului de pe stradă (a cititorului, în speță) e strîns legată de meandrele în care s-au zbatut artiștii noștri. Desigur, izolarea informațională nu a făcut decît să accentueze o realitate și așa dureroasă. Decalajul e acum nu numai statistic, dar și eficaç. Programul de popularizare a literaturii și eseului din Est are meritul de a oferi abia un model de ceea ce ar fi trebuit făcut. Democratizarea dobîndită după evenimentele din decembrie 1989 a creat posibilitatea de a începe să lucrăm și noi în acest domeniu (unele pu-

blicații aduc probe în acest sens). Dizidența românească începe să prindă un contur ceva mai consistent. Dar, în momentul actual, problemele se complică și se aglomerează: dizidență față de ce și care va fi aspectul acestei dizidențe? Cîta vreme comunismul, oricum, cel puțin declarativ, e dezavuat. Situația este agravată de amintitul decalaj și agravantă prin perspectivă: în timp ce unii au pornit la reconstrucția morală și politică, bifîndu-și dizidența în-

Science fiction

Eu sînt altceva!

Dacă literatura SF a anilor '50 se caracteriza prin prezența unor personaje bidimensionale a căror condiție era definită de act sau eveniment, lucrurile se schimbă radical o dată cu intrarea în scenă a reprezentanților generației '80.

Are loc o glisare a planurilor în care evoluează personajul, chiar o ruptură. Și aceasta este exprimată mai ales de revizuirea viziunii despre tehnică. Deși diverși editori sau redactori-șefi au cerut în mod insistent ancorarea în tîrîmul anticipației pur tehnice, scriitorii tineri s-au orientat spre o cu totul altă imagine a SF-ului. De fapt au construit-o ei înșiși depășind grabnic cele două extreme din perioada anterioară: viziunea catastrofică asupra progresului tehnice și viziunea optimist-lacrimogenă.

Noutatea absolută este intrarea pe rol a incertitudinii, personajul continuînd să aparțină unei lumi de excepție dar fiind predispus la o mișcare lăuntrică vie, neartificială. El preferă nu tumultul ragizat al unor nesfîrșite lupte cu monștri veniți din stele ci o atitudine conștientizată, o mișcare spirituală spumoasă, plină de surprize. Superioritatea eroului, indistructibilitatea și infailibilitatea sa sînt ușor ridiculizate, atotputernicia lui este un bluf. Eroul își iese din matrice și se privește. Se arată cu degetul. Ride. Grimasele, frînturile afective, renunțările și remușcările sînt semnele evidente ale nașterii psihologiei sale.

Chiar și acei controversați roboți nu mai par atît de dormici de a se anima după modelul uman. Pe cont propriu ei descoperă o lume în lume, paralelă cu desfășurarea condiției personajului uman. Savantul-cel-rău se vede pus în imposibilitatea de a cuceri lumea doar cu ajutorul invențiilor sale diabolice. Sîntem martorii unei eroziuni rapide a acestor modele prin temperarea exteriorității și afirmarea, fără precedent a interiorității „Acțiunea ca acțiune” este denunțată nu numai de autor ci și de personaj.

În fața acestui fenomen cititorul obișnuit cu imaginea standard a literaturii SF se va simți frustrat. El va renunța lăsînd însă locul celor care sînt dispuși să ia în seamă mesajul tulburător al noului personaj SF: „Eu sînt altceva dar tu fîmi poți semăna!”

Ovidiu BUFNILĂ

Politica femeii „Ce-ar fi dacă...”

Am scris mai demult, în acest colț de pagină, cîteva rînduri despre plăcerea călătoriilor. Multă vreme, încă din adolescență, obișnuiam să-mi imaginez cam ce-aș face în cutare sau cutare loc din lume. „Ce-ar fi dacă...” era deci, pentru mine, un joc ademenitor, un tărîm al tuturor posibilităților. Trecînd anii, începusem să mă consolez cu gîndul că aceste voiajuri vor rămîne doar fictive. Nu întrezăream nici o ieșire din situația în care ne găseam, speranțele aproape că mi se năruiseră.

Din fericire, lucrurile s-au schimbat și ceea ce părea, pînă mai ieri, doar iluzie, vis deșert, a căpătat corp, realitate. De pildă, eu îmi dorisem enorm, dintotdeauna, să văd Franța. Studiasem limba, cultura, civilizația acestui popor. Îi știam pe de rost monumentele istorice, tradițiile și străbătuseam mental aproape toate arondismentele pariziene. Și, probabil că ceea ce-ți dorești cu ardoare, mobilizîndu-ți o bună parte din energii într-acolo, este sortit să ți se împlinească. Așa se face că, la începutul acestei toamne, mai curînd o vară indiană, am ajuns într-una din cele mai frumoase și bogate regiuni ale Franței, în Bourgogne, Parisul l-am descoperit doar în final, cînd mi-am făcut promisiunea fermă de a reveni, neplăcîndu-mi nimic din ceea ce ești obligat să parcurgi în fugă, cu suflul la gură. Minat fără milă de prevederile unui program prestabilit, ai tot timpul sentimentul vinovăției că nu te poți lăsa furat de farmecul noilor priveliști. Or, partea minuată a unei călătorii este cea în care poți să hoinărești nestîngerit, pradă im-

presiiilor de tot felul. De pildă, nu poți să fii absent la spectacolul străzii. Slăbiciunile mele de femeie m-au făcut să merg pur și simplu cu capul scutit, mai tot timpul, ba într-o parte, ba în alta. Toate vitrinele îți făceau cu ochiul, care mai de care mai îmbietoare, aranjate cu un gust de invidiat. Curiozitatea m-a împins apoi să-mi examinez semenele, renumite pentru chicul lor. Și, ce e drept, e drept. Fără să fie neapărat frumoase, frantzozăcele au de partea lor „savoir-faire-ul”, știu adică să se pună în valoare. Sînt simple, modeste și naturale. Suple și deosebit de vioaie. Nu au nimic greoi, „prefabricat”, nici în vestimentație, nici în coafură. Se îmbracă cu lucruri ușoare, practice, își bagă picioarele bronzate, direct, fără ciorap, în pantofi comози sau în niște colanți mai groșiți, prinși sub talpă cu-n elastic. Cîte un accesoriu, un șal de pildă, cu motive orientale, foarte la modă în acest sezon, este aruncat, nonșalant, pe un umăr, căzînd larg spre cot. Mai toate au o alură juvenilă și cochetăria de a și-o menține cît mai mult. Nu-mi pot însă reține constatarea amară că toate cuceririle civilizației materiale sînt în avantajul lor. N-am văzut femei cu sacsoșe, nu le-am auzit făcîndu-și griji cînd aveau anunțată musafiri. Într-un timp record, ele pot să pregătească cu minimum de efort, cea mai sofisticată masă. Dar despre toate aceste „minuni” străine nouă, din cauze obiective dar și din cea a unor mentalități incompatibile cu epoca în care trăim, data viitoare.

Carmen Mihalache POPĂ